Motion

1980/81:271

av Lars Werner m. fl.
om åtgärder mot viss animalieproduktion

Ekologiskt tänkande måste ligga bakom även animalieproduktionen

Ekologi har under 1970-talet utvecklats till ett begrepp med stor genomslagskraft. Knappast någon vågar i dag ifrågasätta det ekologiska synsättet. Men när det gäller praktisk handling visar det sig inte lika lätt att leva upp till det ekologiska kravet. Om ekologitanken skall få genomslag i samhällsplaneringen måste vi ta konsekvenserna. Nu har vi ett icke-ekologiskt planerat industrisamhälle. Dess fortsatta utveckling måste styras, så att skadorna på naturen och det ekologiska systemet minimeras. En sådan inriktning måste gälla samtliga delar av produktionsapparaten. Sålunda också livsmedelsproduktionen.

Här tar vi upp delar av denna, nämligen en del av vår animalieproduktion som fått ökad utbredning under det senaste årtiondet, de s. k. djurfabrikerna. Vad som karakteriserar dessa är just att produktionen har ryckts ur sitt direkta biologiska sammanhang och drivs skild från detta. Det handlar om en ekologifientlig produktion. Denna produktionsform finns det anledning för samhället att ta kontroll över och leda över i sundare bana. Det ekologiska tänkande som fått sådant genomslag måste får tränga bakom den biologiska produktionen som nu bedrivs i "djurfabrikerna".

Föregivna fördelar med "djurfabriker"

Vid dessa produktionsanläggningar handlar det om koncentrerade "monokulturer" av vissa djurslag som slaktsvin, kycklingar och värphöns. Djuren hålls i en artificiell miljö med en liten yta per djur. Ett stort antal djur koncentreras till varje anläggning och deras utfordring och skötsel i övrigt är högmekaniserad. Dessa betingelser har lett till att man talar om "djurfabriker". De fördelar man anser sig vinna med denna produktionsform är att arbetsinsatsen per djur blir liten. Tillväxttakten drivs upp till sitt biologiska maximum genom specialfoder och genom en selektiv djuravel. Genom att okritiskt tillämpa industriella metoder i en biologisk produktion har man nått en hög produktivitet och därmed en jämförelsevis låg produktionskostnad. Man har industrialiserat djuruppfödningen resp. äggproduktionen.

Uppenbara nackdelar med "djurfabriker"

Men produktionsformen i "djurfabriker" har flera nackdelar. Dessa är så stora att de överväger stordriftsfördelarna. Den övriga djuruppfödningen i

landet har direkt anknytning till jordbruket och är samordnad med detta. Vid "djurfabrikerna" är detta samband brutet: det handlar inte längre om en gren av jordbruket utan om en industri. Detta har lett till att "djurfabrikerna" tenderat att bli jätteanläggningar i antalet djur. Anhopningen av hårt drivna djur innebär klara risker för att djuren kommer att drabbas av sjukdomar. Den selektiva aveln, som i allt väsentligt går ut på att öka produktionen, leder till att djuren mår sämre under sina korta med intensiva liv i "djurfabrikerna". Grisarna har exempelvis besvär med sina ben och värphönsen slutar sina liv som ett utmärglat biologiskt avfall som ingen vill äta. Denna typ av produktion kan därför ifrågasättas utifrån rent etisk synpunkt.

För att öka tillväxten och förhoppningsvis motverka sjukdomar ges djuren regelmässigt antibiotika i fodret. Ersätts "djurfabrikerna" med små eller måttligt stora anläggningar i anknytning till jordbruket bör användandet av antibiotika kunna minskas radikalt eller helt upphöra. Att använda atibiotikan som tillsats i djurfoder är inte invändningsfritt. Särskilt kan den regelmässiga användning av antibiotika som sker i "djurfabriker" ifrågasättas. Vi finner det inte tillräckligt klarlagt att tillsats av antibiotika i djurfoder skulle vara helt ofarligt för konsumenterna av kött och ägg. Detta sätt att använda antibiotika leder också till uppkomsten av kemoresistenta bakteriestammar, stammar som kan vara resistenta också mot andra typer av antibioitika än den som satts till djurfodret.

Det kan inte uteslutas att detta utgör ett hot mot människan.

Dessa risker skall ses mot bakgrund av att användande av antibiotika i djurfoder ökat kraftigt under 1970-talet. Användningen har fyrdubblats under detta årtionde och i dag används lika mycket antibiotika till djuren som till människorna i Sverige eller 30 ton per år räknat som aktiv substans. Tillverkarna av antibiotika försöker hävda att de kan utveckla nya verksamma former av antibiotika i samma takt som det uppstår resistenta bakteriestammar. Men här finns en klar risk att bakterierna till slut vinner kapplöpningen och att vi står i ett allvarligt läge då det gäller att bekämpa infektioner också hos människan.

En annan nackdel med "djurfabriker" är att de drar till sig en produktion som rätteligen borde integreras i det svenska jordbruket. I vår glesbygdspolitik måste ingå att bevara mindre jordbruk också i skogs- och mellanbygder. Skall detta kunna ske med ringa eller måttligt statligt stöd, ja då måste småbruket kunna förbehållas delar av den djurhållning som nu sker i "djurfabrikerna". En sådan djuruppfödning och äggproduktion kan få en bättre anknytning, i fråga om sitt foderbehov, till den svenska växtodlingen.

Sverige är ett land som förklarat sig alliansfritt i fred och neutralt i krig. Konsekvensen av denna politik blir att Sverige måste ha en livsmedelsberedskap som fungerar om landet blir avspärrat. "Djurfabriker" passar inte alls in i svensk livsmedelsberedskap. Det gör däremot en måttligt stor

djurhållning i anknytning till det svenska jordbruket. Möjligen öppnas då för att en betydande del av foderbehovet täcks från svensk växtodling. Vid en avspärrning kan omställning göras till djurhållning på enbart svenskt foder.

Slutsatser

Djurhälso-, produktkvalitets- och beredskapssynpunkter talar klart för att nya "djurfabriker" inte skall få byggas i Sverige. Befintliga "fabriker" får inte heller öka i storlek, de bör i stället på sikt avvecklas och deras produktion knytas till det svenska jordbruket. Den formellt högre produktionskostnaden kompenseras av minskat stödbehov till jordbruket i skogs- och mellanbygder och av minskade beredskapskostnader.

Till synpunkten att importen av proteinrikt djurfoder är negativ från beredskapssynpunkt kan läggas ytterligare en aspekt. Med hänsyn till att en stor del av världens fattiga folk svälter, borde det vara rationellare att den fisk som nu blir fiskmjöl i djurfoder i stället blir människoföda. I det ledet mättar proteinerna betydligt fler människor än sedan de passerat ytterligare en djurkropp. Proteinfoderimporten kan därför ses som en utsugning av tredje världen och en ökning av världssvälten som följd av ett orättfärdigt ekonomiskt system.

Tidigare riksdagsbehandling

Med anledning av motioner med liknande innehåll som denna anförde jordbruksutskottet i sin av riksdagen godkända skrivning i betänkandet 1979/80:47: "Från statsmakternas sida har åtgärder vidtagits bl. a. i form av skärpta bestämmelser rörande förprövning från miljö- och djurskyddssynpunkt av nybyggda djurstallar. Vidare har den etologiska forskningen (läran om djurens betende under olika betingelser), som bl. a. bedrivs vid Sveriges lantbruksuniversitet, erhållit ökade resurser i samband med årets budgetbehandling." Vi menar att de åtgärder från statsmakternas sida som man här hänvisade till inte alls tillgodoser de krav som framförts och som återkommer i denna motion.

Hemställan

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslås

att riksdagen hos regeringen hemställer om en översyn av förhållandena vid de svenska "djurfabrikerna" och att den med utgångspunkt från denna översyn till riksdagen framlägger

förslag beträffande de svenska "djurfabrikerna" i den riktning som förordas i motionen.

Stockholm den 14 januari 1981

LARS WERNER (vpk)

EIVOR MARKLUND (vpk) C.-H. HERMANSSON (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk) BERTIL MÅBRINK (vpk)

EVA HJELMSTRÖM (vpk) PER ISRAELSSON (vpk)